

Ügyszám: NAIH/2017/3383/5/J

Balogh László úrnak
helyettes államtitkár

Nemzetgazdasági Minisztérium
Pénzügypolitikáért felelős Helyettes Államtitkarság

Budapest
József nádor tér 2-4.
1051

Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr!

Tájékoztatom arról, hogy a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) és a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (továbbiakban: Hatóság) 2015. március 4-én együttműködési megállapodást kötött. A megállapodás 1.8. pontjában a felek vállalták, hogy *„az MNB által felügyelt szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevő fogyasztók személyes adatainak védelmét szolgáló jogszabályalkotás, illetőleg jogszabály-módosítás szükségességének észlelése esetén – a IV. fejezetben megjelölt kapcsolattartó útján – egymást tájékoztatják, valamint a kérdésben konzultációt folytatnak”*.

Mindezek ellenére Hatóság nem az MNB-től, hanem az IIR Magyarország Kft. 2017. július 29-én tartott *„Az Új Pénzmosás elleni törvény kihívásai”* című rendezvényén értesült arról, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Pmt) szereplő on-line ügyfél-átvilágítás végrehajtásának szabályairól az MNB rendelet tervezetét készített, melynek már a társadalmi is egyeztetése is folyik.

Az együttműködési megállapodásban foglaltakra tekintettel a Hatóság kapcsolattartója a személyes adatok kezelését érintő MNB rendelet tervezet tartalmának megismerése céljából felvette a kapcsolatot az MNB kapcsolattartójával.

Az MNB által kérésünkre megküldött, a Pmt. végrehajtásának az MNB által felügyelt szolgáltatókra vonatkozó, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvény szerinti szűrőrendszer kidolgozásának és működtetése minimumkövetelményeinek részletes szabályairól szóló MNB rendelettervezet (a továbbiakban: Tervezet) a Hatóság áttekintette és megállapította, hogy több rendelkezése az Infotv.-el ellentétes, emiatt az Alaptörvénybe¹ ütköző.

¹ Az Alaptörvény 41. cikk (5) bekezdése szerint a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.

Az együttműködési megállapodásban foglaltakra tekintettel a Hatóság NAIH/2017/3643/2/J ügyszámon tájékoztatta az MNB-t Tervezetre vonatkozó érdemi véleményéről.

Tekintettel arra, hogy a Tervezetben szabályozni kívánt több adatkezelési kérdés is törvényi szintű szabályozást – Pmt. módosítást - igényel, ezért a Pmt. Hatóságunk által korábban kezdeményezett korrekciója során történő figyelembe vétel céljából tájékoztatom a Hatóság Tervezetre vonatkozó érdemi véleményéről.

1) Az Infotv. 5. §-ának főszabálya szerint személyes adat² akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli. Kötelező adatkezelés esetén a kezelendő adatok fajtáit, az adatkezelés célját és feltételeit, az adatok megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény, illetve önkormányzati rendelet határozza meg.

Ezzel szemben a Tervezet 4. § (2) bekezdése úgy kívánja kötelező jelleggel bevezetni az online ügyfél-átvilágítás céljából elkülönített helyiségbe belépő, onnan kilépő személyek nyilvántartását, hogy erre az adatkezelésre a szolgáltatónak törvényi felhatalmazása lenne, a Pmt.-ben ugyanis ilyen adatkezelés nem szerepel. Emellett nem csupán az adatkezeléshez szükséges megfelelő szintű jogalap hiányzik, de az adatkezelés céljának, az adatfelvétel módjának és az adatkezelés időtartalmának meghatározása is.

A Pmt.-ben nem szerepel a kockázatos ügyfelek és szokatlan ügyletek kiszűrése során keletkezett adatok nyilvántartási kötelezettsége sem. Rendeleti szinten – a Tervezet 29. §-ában – nem szabályozható ez a kötelező adatkezelés sem, mert nem felel meg az Infotv. 5. § (3) bekezdésében megszabott fentiekben ismertetett követelménynek.

A fentiek mellett a szolgáltatók által tett bejelentések őrzésére - őrzési idejére, az adatok megismerhetőségére - vonatkozó szabályoknak is törvényi szintet kell biztosítani, a rendeleti szint - Tervezet 30. § (8) bekezdése- ehhez nem elegendő.

2) Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adat a hang, az arckép, valamint a hang- és képfelvétel is.

A Tervezet szerint az online ügyfél-átvilágítás a Pmt. 7. § (2) bekezdésében meghatározott adatkörnél bővebb személyes adatkör kezelését eredményezi. A Tervezet 5. § (1) bekezdése szerint ugyanis az on-line ügyfél-átvilágítás során a szolgáltató az ügyfél hozzájárulásával kép és hangfelvételt is készít. A normaszövegből és a hozzá fűzött indokolásból viszont megállapítható, hogy az online ügyfél-átvilágítás végrehajtásának feltétele az egyidejű kép-és hangfelvétel készítés, tehát valójában ebben az esetben is kötelező adatkezelésről van szó.

A hozzájárulás az Infotv. 3. § 7. pontja szerinti meghatározás alapján akkor tekinthető megadottnak, ha az önkéntes elhatározáson, valamint megfelelő tájékoztatáson alapul, határozott, félreérthetetlen, továbbá azt az érintett előzetesen adta meg, vagyis ha valódi választási lehetőség

² Az Infotv. 3. § 2. pontja szerint: „személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”.

áll az érintett rendelkezésére és megfelelően tájékoztatják az adatkezelés céljáról, jogalapjáról és annak körülményeiről.

Ebben az esetben azonban a tényleges választási lehetőség hiánya miatt nem lenne biztosítható a hozzájárulás önkéntessége. Így a hozzájárulásra alapozott adatkezelési gyakorlat ellentétes lenne az Infotv. 3 § 7. pontjával, mert nem jönne létre érvényes hozzájáruláson alapuló adatkezelés.

Az 1)-2) pontban leírtakra tekintettel az Infotv. 5. § (3) bekezdésében előírt követelmények érvényre juttatása érdekében indokolt lenne, ha a szolgáltatók által kötelezően kezelendő/rögzítendő adatok, iratok kezelésére a szolgáltatók nem rendeleti szinten, hanem a Pmt. módosítása révén kapnának felhatalmazást.

3) A Tervezet 26. §-a szerint – jelentős számú ügyfelek esetében – a szolgáltatóknak kötelező jelleggel rendelkezniük kell a kockázatos ügyfelek és szokatlan ügyletek kiszűrésére alkalmas automatikus szűrőrendszerrel. Az automatikus szűréssel kapcsolatosan felhívom a figyelmét arra, hogy az Infotv. 11. §-a értelmében döntés kizárólag automatizált adatfeldolgozás révén akkor hozható, ha a döntést valamely szerződés megkötése vagy teljesítése során hozták, feltéve hogy azt az érintett kezdeményezte, vagy olyan törvény teszi lehetővé, amely az érintett jogos érdekeit biztosító intézkedéseket is megállapítja. Az automatizált adatfeldolgozással hozott döntés – például az ügylet felfüggesztés – esetén az érintettet – kérelmére – tájékoztatni kell az alkalmazott módszerről és annak lényegéről, valamint az érintettnek az álláspontja kifejtésére is lehetőséget kell biztosítani.

Mindezek mellett felhívom a figyelmét a tervezetre vonatkozó alábbi észrevételekre.

4) Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatával összhangban az információs önrendelkezési jog alapvető lényege az, hogy *„mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatait.”* Az érintett saját személyes adatainak követhetősége és ellenőrizhetősége csak úgy valósulhat meg, ha az érintett az adatkezelést teljességében, az adatkezelő által rögzített formájában ténylegesen megismerheti.

A Tervezet 4. § (4) bekezdésének c) pontja szerint az ügyfél azonosítása *„más, megbízható szolgáltató által korábban elvégzett átvilágításon és hitelesítésen”* is alapulhat. A tervezet azonban arra nézve nem tartalmaz eljárási szabályt, hogy a szolgáltató részére milyen módon és kinek kell hozzáférést biztosítani a korábbi átvilágítások és hitelesítések adataihoz, illetve szolgáltató milyen felhatalmazás alapján kaphatja meg ezeket az adatokat.

5) A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szó 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) 29. § (12) bekezdése értelmében *„A polgár a személyazonosságát a személyazonosító igazolványon túl az érvényes útlevelemmel vagy kártyaformátumú vezetői engedéllyel igazolhatja.”*

Az Nytv. 29. § (14) bekezdése értelmében az magyar állampolgár, akinek van útlevele, nem kötelezhető személyazonosító igazolvány kiváltására.

A Tervezet azonban a fenti törvényi rendelkezések ellenére az útlevelet nem fogadja el személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványként, mert a tervezet 5. § (2)-(5) bekezdései szerint az online ügyfél-átvilágításhoz csak kártyaformátumú vezetői engedély vagy személyazonosító igazolvány használható.

6) A Tervezet 6. § (2) bekezdésének megfogalmazása túl általános, az adatforrások megjelölése nem elég konkrét. A tervezet szerint ugyanis a bemutatott okiratok ellenőrzése *„nyilvánosan hozzáférhető nyilvántartás vagy olyan nyilvántartás adataival, amelynek kezelőjétől törvény alapján adatigénylésre jogsult”,* ez a megjelölés azonban nem elégséges.

Az Alkotmánybíróság 144/2008. (XI.26.) AB határozatának indokolása szerint nem elegendő általánosságban meghatározni az adatigénylők körét, és nem elegendő általános felhatalmazást adni az adatigénylésre. Az információs önrendelkezési jog alaptétele, hogy a célhoz kötöttség elve az adatkezelés egész folyamatára, így az adatigénylésre, adatátvitelre is vonatkozik. A korábbi alkotmánybírósági határozatokkal összhangban, ebben az alkotmánybírósági határozatban is megállapításra került, hogy az adatok átadására és igénylésére vonatkozó részletes szabályokat, felhatalmazó rendelkezéseket az adatok kezeléséről szóló törvényben kell elsősorban meghatározni, mivel alkotmányos alapjog közvetlen korlátozására csak törvény adhat felhatalmazást.

E szabályozási követelményekre tekintettel indokolt az ellenőrzéshez adatszolgáltatásra köteles konkrét nyilvántartások körét is meghatározni.

Továbbá megfontolásra ajánlom a következő észrevételeinket is:

7) A Tervezet 3. § (2) bekezdésének d) pontja szerint a szolgáltató gondoskodik arról, hogy *„az elektronikus hírközlő eszközre, és az azonosítási és hitelesítési folyamatra vonatkozó olyan vizsgálati jelentéssel rendelkezzen, amely igazolja, hogy ezek informatikai védelme a biztonsági kockázatokkal arányos, és megfelel különösen a (2) bekezdésben foglalt követelményeknek,”*

Fentiek értelmében az informatikai biztonsági auditot (és az elismert információbiztonsági szabványok szerint már az informatikai rendszer kialakítását) megelőzően kockázatelemzést kell végezni az információbiztonság tekintetében – ami nem azonos a rendszer felhasználásával végzett pénzügyi kockázatelemzéssel – ezért ezt a kötelezettséget a 3. § (1) bekezdésében önálló pontban lenne célszerű megjeleníteni.

8) A Tervezet 3. § (2) bekezdésének g) pontja és a hozzá fűzött indokolás alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy az ügyfelek oldaláról az adatokkal való rendelkezés lehetősége pontosan mit jelent. Ugyanis a normaszöveg szerint az ügyfél kérelmére a megőrzés és megtekintés lehetősége biztosított, az adatok átadása nem. A normaszöveghez fűzött indokolás szerint azonban fontos arról is gondoskodni, hogy az ügyfél rendelkezhesse azokkal a bizonyítékokkal, amelyek a nyilatkozatával, illetve az azonosításával és hitelesítésével kapcsolatosak.

9) A Tervezet 4. § (4) bekezdésének f) pontja értelmében „az átvilágítás megfelelőségét további, második szintű ellenőrzés követi a szolgáltatón belül.”

Ugyanakkor a Tervezet 8. §-a úgy rendelkezik, hogy „Az online ügyfél-átvilágítást a szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja, illetve segítő családtagja közvetlen vezetőjének az online ügyfél-átvilágítás egészére kiterjedő ellenőrzése zárja le.

Nem egyértelmű, hogy e két ellenőrzési előírás valóban két aktust jelent-e, ugyanis a „második szintű ellenőrzés” jelölés erre utal (egy közvetlen vezetői ellenőrzést, majd egy végső validációt feltételez) vagy valójában egy ellenőrzésről van-e szó a jogalkotó szándéka szerint. Az érintett rendelkezés indokolása azt deklarálja, hogy „Valamennyi online ügyfél-átvilágítást a szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja közvetlen vezetőjének ellenőrzése zár le.” Ha az indokolás értelmezését tekintjük irányadónak, akkor a 4. § (4) bek. f) pontjának törlése javasolt.

Kérem, szíveskedjék a Hatóság fentiekben kifejtett észrevételeit is megfontolni és a Pmt. módosítása során figyelembe venni, továbbá álláspontjáról és megtett intézkedéseiről tájékoztatni.

Budapest, 2017. július „25”.

Tisztelettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök,
c. egyetemi tanár

Kézbesítési záradék a NAIH/2017/3383/5/J számú ügyirathoz

Kapják:

	Címzett neve, levezési címe	Csatolandó	Postázás módja
1.	laszlo.balogh@ngm.gov.hu	-	e-mailben
2.	Irattár	-	-